

De zondagse eredienst stap voor stap

Eredienst als middelpunt

Elke zondag is er een viering in De Bron. Deze begint om tien uur en duurt ongeveer een uur. Voor kinderen is er opvang. Iedereen is van harte welkom. De liturgie is gebaseerd op het "oecumenisch ordinarium", die stamt uit de vroege kerk. We volgen voor de lezingen in het algemeen het oecumenisch leesrooster.

Gang van zaken vooraf

Voor 10 uur komen de mensen de kerk binnen. Soms speelt de organist. Voor jonge kinderen is er eventueel opvang in de school. Ondertussen verzamelen zich in de consistoriekamer de ouderling, de diaken van dienst, de lector, de leiding van de kindernevendienst en de predikant. Bijzonderheden worden uitgewisseld en de ouderling spreekt het consistoriegebed uit, waarin Gods zegen wordt gevraagd voor de dienst die komen gaat. Om 10 uur lopen de dienstdoende leden van de kerkenraad en de predikant naar de kerk.

Kinderen in de dienst

Voor de Bijbellezingen gaan de kinderen naar hun eigen viering, naar de kindernevendienst. Voor de dienst van de gebeden komen ze terug in de kerkzaal. Daarna zingen we een kinderlied.

De orde van dienst

Een zondagse dienst in De Bron bestaat uit vier delen: Voorbereiding, Schrift, Gebeden en gaven, Afsluiting. Er wordt gezonden, uit het Nieuwe Liedboek en andere bronnen.

In De Bron volgen we het Oecumenisch Ordinarium

De hoofdonderdelen zijn:

De Voorbereiding

- Stilte
- Leden kerkenraad en predikant komen binnen
- Woord van welkom en eventuele mededelingen door de ouderling, hij geeft de predikant een hand en draagt daarmee de dienst aan hem of haar over.
- Openingslied bij het aansteken van de paaskaars
- Bemoediging
- Drempelgebed
- Het eerste lied
- Kyriegebed met gezongen antwoord
- Glorialied (niet in lijdenstijd)
- De kinderen gaan naar de kindernevendienst

De Schriften gesproken en gezongen

- Liturgische groet
- Gebed van de zondag
- Eerste lezing (oude testament) door lector
- Stilte
- Lied
- Evangelielezing door lector
- Stilte
- Acclamatie (of antwoordlied)
- Uitleg en verkondiging
- Muziek
- Lied
- De kinderen komen terug van de kindernevendienst
- Kinderlied

Dienst van gebeden en gaven

Grote gebed, bestaande uit dankgebed, voorbeden, iemand steekt een kaars aan voor..., stil gebed en Onze Vader
Mededelingen door diaken
Inzameling van gaven

Afsluiting

Slotlied
Uitzending en Zegen
Zegenlied

Ouderling geeft predikant een hand, zij lopen samen met diaken als eerste naar buiten.
Bij de deur staan ouderling en predikant om iedereen een hand te geven.

Koffie drinken

Iedere zondag is er na de dienst gelegenheid elkaar te ontmoeten en wordt na afloop van de dienst koffie, thee en limonade gedronken.

Liturgie

Liturgie gebeurt wanneer de gemeente samenkomt om te horen en te antwoorden, te ondergaan en te handelen. Liturgie van oorsprong een seculier woord komt van het Griekse Leitourgia, wat letterlijk een dienstwerk (ergon) voor het volk (leitos, laos) betekent.

Later hét woord voor wat in de kerk aan dienst wordt verricht.

Liturgie betekent dan: "Deelnemen aan het werk van God". In de oosterse kerk is liturgie alleen maar een ander woord voor de hoofddienst, de dienst van Schrift en Tafel. In de westerse kerk is men het met name gaan gebruiken voor de orde van dienst, dat wat we doen in de dienst. Liturgie wordt dan: het geheel van woorden en handelingen die samen in een bepaalde orde de eredienst vormen.

De manier waarop wij liturgie vieren, hangt ten nauwste samen met onze visie op en onze beleving van kerk, met ons kerkbeeld. Daar komen ook de verschillen in visie op de liturgie vandaan.

Men kan de verschillende vormen van liturgie aan de hand van een structuur goed indelen. Binnen dit gegeven kunnen accenten worden gelegd die bepalend zijn voor het "soort" viering. In zo'n bepaalde viering zal de grondstructuur ook weer herkenbaar zijn, soms zelfs in herhaling.

Van alle tijden en plaatsen is het gebruik van christenen om op zondag, de dag van de opstanding, samen te komen rond de Schriften en rond brood en wijn. De jonge christelijke gemeente leerde het eerste van de synagoge en dankte het tweede aan een gebeuren in Jeruzalem waarbij de joodse huisliturgie gevierd werd en Iemand aan bepaalde onderdelen een nieuwe betekenis gaf.

Wat we doen, vieren van de goddelijke liturgie, doen we niet om dan maar buitenstaanders en toeschouwers te blijven van een machtig schouwspel, als supporters buiten de lijn, maar als deelnemers in woorden en daden, die ons uitnodigen mee te werken tot bevrijding van mens en wereld.

Het gezongen woord als het hart van de liturgie

De spreekstem interpreteert en versmalt de ervaring, maar een lied (eenstemmig, meerstemmig, strofisch of in een beurtzang, kort als een kreet of langademig en hymnisch) is ruimer, raakt dieper. Het lied is argelozer, vrolijker, doeltreffender dan iedere manier van spreken.

Een lied kan vermaning, instructie en catechese zijn, maar als het goed is, is het altijd meer. Het gezongen woord is het hart van de liturgie.

Dit citaat van Huub Oosterhuis - voor het eerst gepubliceerd in 1968 in "in het voorbijgaan" verdient een ereplaats, omdat het nog steeds waar is.

Dit citaat werd en wordt nogal eens gebruikt om het belang aan te geven of te onderstrepen van het zingen in de liturgie. Zingen is iets van de gehele gelovige gemeenschap. En waar het uiteindelijk om gaat, is dat een goed lied in de liturgische viering geen opluisterende functie heeft maar een eigen onvervangbare wijze is waarop de zingende gemeenschap haar geloof kan uiten. Zingen en liturgie dienen geïntegreerd te zijn. Zingen is als het hart van de liturgie misschien wel het belangrijkste middel om de geestelijke ruimte van de liturgie binnen te gaan en jezelf te laten aanraken. Zingen is de manier bij uitstek waarop mensen teksten eigen maken die niet van hen zelf zijn.

De symbolen in de liturgie

Wanneer we kijken naar de symbolen die een belangrijke rol spelen in de liturgie, valt op dat veel van deze symbolen voortkomen uit een agrarische samenleving. Brood en wijn, water, olie, zout, melk, honing, kesteen, licht, kaars, as, schaal, beker, lam, vis, wierook, aarde, vuur en lucht, het zijn stuk voor stuk elementen die ons worden overgeleverd uit vroeger tijden, maar waarvan je je kunt afvragen wat de zeggingskracht ervan is in een gecompliceerde, geïndustrialiseerde samenleving.

Is het mogelijk naast deze oer-elementen andere, moderne symbolen te vinden die veelzeggend zijn, en die plaats kunnen vinden in de huidige liturgie?

Ieder speelt zijn rol - ieder geeft zijn deel

Liturgie is een spel, en wij weten dat het een spel is, dat wij in zekere zin allemaal "doen alsof". Liturgie is een spel, maar hoogst serieus, zo serieus als het spel van kinderen, waarin nieuwe werelden worden gemaakt en gebroken. Liturgie is heilige ernst, en alleen wie het in alle opgewektheid ernstig neemt, vindt er wat hij in het "platte" leven van alledag niet kan en niet wil vinden. En in dat spel van Liturgie worden allerlei rollen gespeeld.

Liturgie is een spel, en een spel kent rollen. Een spel kent ook regels. "Geen regels om mensen te kleineren", maar om ze juist en zo goed mogelijk en zo echt en levendig mogelijk te laten spelen. Regels houden het "doen alsof", dat het spel eigen is, in stand, en zorgen ervoor dat iedereen die meespeelt, de ander in zijn rol, in zijn handelen en spreken, respecteert, en dat iedereen binnen de afgesproken ruimte blijft, en daarin ruimte geeft aan de ander.

Liturgie, zo schrijft G. van der Leeuw in zijn werk *Wegen en grenzen*, is "drama", en als zodanig kunst. Liturgie is de viering, en daarmee het present stellen van het drama van Gods komen naar mens en wereld, een beweging en tegenbeweging van geven en ontvangen, van belofte en vervulling, van aanbod en afwijzing.

Liturgie is niet alleen drama en een spel, liturgie is ook theater in de zin van schouwspel. Eeuwen lang is de liturgie letterlijk een schouwspel geweest waarop "het kruisoffer werd vernieuwd", op een gewijde, gesloten hoogte, met vreemde woorden en gebaren, met kostbare kostuums en gewijde muziek.

Om te ontdekken waar dingen vandaan komen, is het goed in het verleden te duiken. Niet om onze manier van doen door het verleden te laten bepalen, maar omdat er in liturgische vormen van eeuwen her vaak meer warmte zit dan in onze eendags-bedenksels. Ook kan een bezinning op het verleden de krampachtigheid wegnemen van "hoe hoort het eigenlijk", want de ontstaansgeschiedenis van de klassieke liturgie kent geen éénduidige lijn. De stijfheid van weleer moet niet door een nieuwe stijfheid worden vervangen. We moeten leren spelen voor Gods aangezicht.

De liturgie stap voor stap

Hieronder gaan we stap voor stap door de liturgie zoals we die in De bron gewend zijn en gaan we kijken wat we doen en waarom we het doen.

De Voorbereiding

- **Stilte**
Ongeveer tien minuten voor aanvang van de dienst begint het orgel te spelen. Licht hoorbaar voor de een, onhoorbaar voor de ander door het geroezemoes van de gesprekken. Wanneer de muziek zwijgt proberen we stil te worden en concentreren ons op wat komen gaat.
- **Leden kerkenraad en predikant komen binnen**
- **Woord van welkom en eventuele mededelingen door de ouderling.**
- **Openingslied bij het aansteken van de paaskaars**
Het gebruik van de paaskaars gaat terug op een eeuwenlange traditie. Al in de tijd van Augustinus werd de Paaskaars in de Paasnacht, als een verwijzing naar de Opgestane Heer, brandend de kerk binnengebracht onder het driemaal zingen van "Licht van Christus". Vanouds brandde de Paaskaars van Pasen tot na de evangelielezing op Hemelvaart. Zo was de Paaskaars het teken van de Heer die na zijn verrijzenis gedurende veertig dagen verscheen aan zijn apostelen.
In De Bron gebruiken we de paaskaars volgens de in de Protestantse kerk gegroeide gewoonte. De Paaskaars wordt het gehele jaar gebruikt en fungeert eigenlijk als Godslamp: teken van de aanwezigheid van de Levende Heer. De kaars wordt aan het begin van de dienst aangestoken door de ouderling van dienst.
- **Bemoediging**
- **Drempelgebed**
- **Het eerste lied**

Daarna geeft de ouderling de predikant een hand en draagt daarmee de dienst aan hem of haar over.
- **Kyriegebed met gezongen antwoord**
- **Glorialied (niet in de lijdenstijd)**
- **De kinderen gaan naar de kindernevendienst**

De schriften gesproken en gezongen.

- **Liturgische groet**
- **Gebed van de zondag**
- **Eerste lezing uit het Eerste Testament door de lector**
Voor de lezingen volgt De Bron het Oecumenisch Leesrooster. De eerste lezing komt uit het Eerste Testament. Is het een lezing uit de Thora, dan gaat de gemeente staan. Dit om uitdrukking te geven aan de éénheid van Eerste en Tweede Testament. De Thora bevat de vijf boeken van Mozes, de eerste vijf boeken van het Eerste Testament: Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri en Deuteronomium. Samen ook wel de Pentateuch genoemd, of in het Hebreeuws: Choemasj (= vijf). Hoewel wij gewoon zijn te spreken over "de Wet", betekent Thora letterlijk: "onderwijzing".
- **Stilte**
- **Lied**
- **Tweede Lezing uit het Tweede Testament door de lector**
De tweede lezing is een lezing uit het Tweede Testament. Is het een lezing uit het Evangelie dan gaat de gemeente staan. Evangelie komt van het Griekse woord

euangelion, dat 'goede (of blijde) boodschap' betekent. Het omvat de eerste vier boeken van het Nieuwe Testament: Matteüs, Marcus, Lucas en Johannes.

De reden waarom we staan tijdens de evangelielezing is: *We staan op omdat dit het evangelie van de opstanding is. We staan op, omdat we 'opstandige' paasmensen willen zijn. We staan op, omdat dat de 'uittochthouding is: 'Uw lendenen omgord, uw schoenen aan uw voeten en uw staf in uw hand' (Exodus 12,11). (Uit: Liturgie in tijden van godsverduistering van Jac. Goorhuis)*

- **Stilte**
- **Acclamatie (of antwoordlied)**
- **Uitleg en verkondiging**
- **Muziek**
- **Lied**
- **De kinderen komen terug van de kindernevendienst**
- **Kinderlied**

Dienst van gebeden en gaven

- **Gebeden**
Dankgebed,
Voorbeden,
Iemand steekt een kaars aan voor...,
Stil gebed
Onze Vader
- **Mededelingen**
Door diaken
- **Inzameling van gaven**

Afsluiting

- **Slotlied**
- **Uitzending en Zegen**
- **Zegenlied**

Ouderling geeft predikant een hand, zij lopen samen met diaken als eerste naar buiten. Bij de deur staan ouderling en predikant om iedereen een hand te geven.